

วารสารวิชาการ

ศิลปวัฒนธรรมอีสาน

สภาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งประเทศไทย
กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕)

ปีที่ ๓
ฉบับที่

๑

ศิลปวัฒนธรรม

อีสาน

Journal of Isan Arts and Culture

ISSN : ๒๖๔๗-๖๔๖๓

การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือ จากอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์สู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน

The Designing of Hand-Woven Silk Pattern from Local Identity in Surin Province to Community Products

ทัศนียา นิลฤทธิ ^๑	Thatsaneeya Nilrit
วิจิตรา โพธิสาร ^๒	Wijittra Potisarn
พีรวัส อินทวิ ^๓	Peerawat Inthawee
ศิรินทิพย์ พิศวง ^๒	Sirintip Pisawong
นวัตรกร โพธิสาร ^๔	Nawutttagorn Potisarn

- ๑ คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
Faculty of Agriculture and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus
- ๒ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Faculty of Management Sciences, Surindra Rajabhat University
- ๓ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University
- ๔ คณะเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus

บทคัดย่อ

ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์นอกจากจะมีอาชีพทางการเกษตรแล้ว ยังมีอีกอาชีพหนึ่งที่สำคัญและอยู่กับชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ คือ อาชีพทอผ้าไหม ซึ่งเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับช่างทอ หรือกลุ่มทอผ้าไหมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการจะสร้างความเข้มแข็งของคนทำอาชีพนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญประการหนึ่ง คือ การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือซึ่งเกิดจากอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น และรวมไปถึงการทำการตลาดให้เข้าถึงผู้บริโภค ดังนั้นในบทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือที่อยู่บนฐานของอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์สู่การรับรู้ของผู้บริโภค โดยศึกษาการออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอจากอัตลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งการวิเคราะห์แนวโน้มการทำการตลาดผ้าไหมทอมือสู่การท่องเที่ยว และการออกแบบเรขศิลป์เพื่อการสร้างแบรนด์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจในยุคที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ลวดลายผ้าไหม, ผ้าไหมทอมือ, อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น, การตลาด, เรขศิลป์

Abstract

Local communities in Surin province have a career in agriculture, and another essential occupation that has been with the community since ancient times was silk weaving, which is a source of income for weavers or silk weaving groups from the past to the present. However, to strengthen the people who make this career, one must focus on designing hand-woven silk that emerges from the local community's identity and includes marketing to reach consumers. Therefore, this academic article aims to promote the design of hand-woven silk patterns based on the local community's identity in Surin province to consumers' perception. The study begins from pattern design of woven silk products from the community's identity and the analysis of trends in the marketing of hand-woven silk to tourism. Furthermore, it has to study graphic design for creating a brand of community products. That will help foster community strength and economic growth in the modern era of digital technology advancement.

Keywords: Silk Patterns, Hand-Woven Silk, Local Identities, Marketing, Graphic Design

การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์สู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ทัศนียา นิลฤทธิ์ , วิจิตรา โพธิสาร , พีรวัส อินทวิ , ศิรินทิพย์ พิศวง, นวัณกร โพธิสาร

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีอาณาเขตของจังหวัดติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคามทางทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาทางทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษทางทิศตะวันออก และติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ทางทิศตะวันตก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. ๒๕๔๔ : ๑) และด้วยจังหวัดสุรินทร์ได้ตั้งอยู่ในพิกัดที่สะดวกต่อการเดินทางและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ทำให้เกิดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและเป็นที่ตั้งของชุมชนในสมัยโบราณที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ แหล่งชุมชนโบราณทางตอนเหนือในเขตอำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรี ได้แก่ บ้านโนนตาเทิน บ้านยะวิก บ้านเมืองบัว บ้านธาตุ บ้านโนนโคกม้า เป็นต้น ในขณะที่แหล่งชุมชนโบราณทางตอนกลางในเขตอำเภอจอมพระ อำเภอเมือง อำเภอลำดวน อำเภอศีขรภูมิ และอำเภอสำโรงทาบ ได้แก่ บ้านสลักไต่ บ้านแสงพัน บ้านตรึม บ้านช่างปี บ้านเมืองสุรินทร์ เป็นต้น และแหล่งชุมชนโบราณทางตอนใต้ในเขตอำเภอสังขะ อำเภอปราสาท และอำเภอกาบเชิง ได้แก่ บ้านปราสาทภูมิโปน บ้านปราสาทหมื่นชัย บ้านโคกสะอาด บ้านพลวง บ้านอัมปิล เป็นต้น สำหรับหลักฐานการตั้งชุมชนโบราณเหล่านี้ อาจมาจากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การพบโครงกระดูก การแต่งกาย โดยมีการทอผ้า การประดิษฐ์เครื่องประดับ เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งหลักฐานเหล่านี้ได้มีปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. ๒๕๔๔ : ๖๒ - ๗๑) จากแหล่งชุมชนโบราณข้างต้นจะเห็นว่ามีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในจังหวัดสุรินทร์มี ๓ กลุ่ม คือ เขมร ลาว และกวย ทำให้ส่งผลต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนโบราณโดยเฉพาะเรื่องการแต่งกาย ที่แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวทั้งรูปแบบของผ้าและลวดลายที่เชื่อมโยงสถาปัตยกรรมตามศาสนสถานต่าง ๆ เป็นต้น (สมบัติ สมัครสมาน และ คณะ. ๒๕๖๓ : ๖๔)

ผ้า และการทอผ้า ถือเป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุรินทร์ แต่ละชุมชนจะมีกระบวนการผลิตผ้าที่แตกต่างกันไป ทั้งเทคนิคการทอ ลวดลาย การให้สี การย้อมสีและวัสดุที่ใช้ ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามกระแสนิยมความต้องการของตลาด แต่การผลิตผ้าไหมของชาวสุรินทร์ส่วนใหญ่จะยังคงมีเทคนิคการผลิตเฉพาะตัวที่บรรพบุรุษได้สืบทอดมายังลูกหลาน เช่น กลุ่มชนชาวเขมรในจังหวัดสุรินทร์ นิยมย้อมสีไหมด้วยวิธีธรรมชาติ มีเทคนิคการดึงเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์มาช่วยให้เส้นไหมเกิดการดูดซึมน้ำในสภาวะที่เหมาะสม ซึ่งสีที่ได้จากธรรมชาติจะเป็นสีที่ไม่ฉูดฉาดและกลมกลืนกับลวดลายผ้า ดังนั้น สีแดงจากครั่งหรือขี้ครั่ง สีเหลืองจากแก่น

หรือแกแล สีครามจากรากและใบของต้นคราม สีดำจากผลมะเกลือ สีเขียวจากเปลือกประโหด หรือกระหูด เป็นต้น สำหรับลวดลายผ้าไหมสุรินทร์นั้น ได้รับแรงบันดาลใจหรืออิทธิพลจากทั้งสิ่งแวดล้อมและจากธรรมชาติ เช่น ลวดลายจากประเทศกัมพูชา ได้แก่ ลายพระตะบอง ลายพนมเป็ญ ลายรันยูลสดัจ เป็นต้น ลวดลายจากสถาปัตยกรรม เช่น ลายปราสาท ลายนาค ลายเรือหงส์ เป็นต้น ลวดลายจากพืช เช่น ลายปะกาตรีอบ ลายปะกามะอ่อม เป็นต้น ลายจากสัตว์ เช่น ลายช้าง ลายม้า ลายไก่ ลายนกยูง เป็นต้น และลายที่เกิดจากการทอด้วยเทคนิคพิเศษ เช่น หมี่โฮล หรือลายใบไม้ เป็นต้น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. ๒๕๔๔ : ๒๔๘ - ๒๕๓) นอกจากนี้ในงานวิจัยของ สมบัติ สมัครสมาน และ คณะ (๒๕๖๓ : ๖๙ - ๗๐) ได้นำเสนอลวดลายผ้าไหมปุมโบราณตามแนวคิดสร้างสรรค์จากศิลปกรรมขอมโบราณ ดังนี้ แนวคิดจากพระองค์ศรีวราภราช ๑๐ กร ทรงเด่นในท่าจรดระโดยไม่ยกพระบาทจากพื้นจากพื้น ซ้ายขวามีรูปเทพทรงคชสีห์ มีกรอบและหน้านาง ๒ ชั้น และแนวคิดจากอวตารปางที่ ๔ ของพระวิษณุ เก็นเกียรติมุข กำลังคายนรสิงห์สองตัว มีอียิตขาสิงห์ไว้ข้างละตัว มีกรอบและหน้านาง ๒ ชั้น นอกจากนี้ในงานวิจัยของ รัตนเรขา มีพร้อม และ ทศนียา นิลฤทธิ (๒๕๖๒ : ๒๕ - ๓๐) ได้ออกแบบ ลวดลายมัดหมี่ผสมผสานศิลปะ แนวอาร์ตเดโครูปแบบล้ำสมัย (Avant - Garde) โดยการนำภาพ แฟชั่นที่ล้ำสมัยมาจัดองค์ประกอบภาพการผสมผสานรูปแบบทันสมัย (Trendy) โดยการนำภาพ แฟชั่นในยุค ๒๕๖๐ มาจัดองค์ประกอบภาพ การผสมผสานรูปแบบตามแนวโน้ม (In Fashion) โดยการนำภาพแฟชั่นในยุคปัจจุบันมาจัดองค์ประกอบภาพใหม่ และการผสมผสานรูปแบบไม่ยึดติด สมัยนิยม (Basic) โดยการนำภาพแฟชั่นที่เรียบง่ายมาจัดองค์ประกอบภาพใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ทุกแบบได้รับความพึงพอใจในระดับมาก อย่างไรก็ตามไม่ว่าชุมชนในจังหวัดสุรินทร์จะมีกระบวนการ ออกแบบลวดลายผ้า และการผลิตผ้าในรูปแบบใด การทำให้เกิดเป็นสินค้าและพัฒนาเป็นธุรกิจชุมชน หรือการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า โดยเฉพาะการทำการตลาด ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สินค้ากระจายไปสู่ผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ในงานวิจัยของ เมธวดี พยัประโคน และ คณะ. ๒๕๕๙ : ๑๐๓ - ๑๐๔) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยให้กลุ่มทอผ้าไหมชุมชนจังหวัด สุรินทร์ประสบความสำเร็จ ดังนี้ ๑. ช่างทอผ้า จะต้องสามารถปรับใช้ความรู้ความสามารถของตน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร แรงงาน เครื่องมือ และศักยภาพการผลิตของชุมชน ๒. ช่างทอผ้าจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ควรถ่ายทอดด้วยความ ระมัดระวังและรอบคอบอย่างเป็นธรรมชาติ ๓. การตลาด ควรเน้นสร้างความแข็งแกร่งของการตลาด ภายในชุมชน ก่อนคิดพึ่งพิงการตลาดภายนอก และ ๔. ภาครัฐ จะต้องเป็นกลไกสำคัญ ในการจัดการความรู้ กิจกรรมทางการตลาด และการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการรับรู้ เห็นคุณค่าของการใช้ผ้าไหมของชุมชน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นในบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอ เอกลักษณ์ผ้าไทย และกลุ่มทอผ้าไหมชุมชนจังหวัดสุรินทร์ อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์สู่ผ้าไหมทอมือ การส่งเสริมการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือ แนวโน้มการตลาดผ้าไหมทอมือสู่การท่องเที่ยว อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น เรขศิลป์และการรับรู้ลวดลายผ้าไหมทอมือในปัจจุบัน โดยมุ่งหวังให้เกิดการส่งเสริมการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือที่อยู่บนฐานของอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดสุรินทร์สู่การรับรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้บริโภค และนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็ง ของชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกลักษณ์ผ้าไทยและกลุ่มทอผ้าไหมชุมชนจังหวัดสุรินทร์

สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม (ม.ป.ป.) ได้จัดทำระบบสารสนเทศ ศูนย์อนุรักษ์ ผ้าไหมเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาผ้าไหมไทยและเอกลักษณ์ผ้าไทยในแต่ละภูมิภาค โดยมีเอกลักษณ์ผ้าไทยที่พบ ในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

ผ้าโฮล เป็นผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ “โฮล” เป็นคำในภาษาเขมรเป็นชื่อเรียก กรรมวิธีการผลิตผ้าไหมประเภทหนึ่งที่สร้างลวดลายขึ้นมา จากกระบวนการมัดย้อมเส้นไหมให้เกิดสีสันทันและลวดลายต่าง ๆ ก่อน แล้วนำมาทอเป็นผืนผ้า

ผ้าหางกระรอก ในจังหวัดสุรินทร์ ชาวภูวนิยมใช้และทอผ้าไหมควบ สตรีชาวภูวนิยมความชำนาญในการตีเกลียวเส้นไหม เรียกว่า ละวี หรือ ระวี ตามความเชื่อ เรื่องความกลมเกลียว สามัคคีกันในครอบครัวและสายตระกูลที่นับถือผีด้วยกัน การนำไหมสองสีมาควบกันเรียกว่า “กะนิว” หรือ “ผ้าหางกระรอก”

ผ้าอัมปรม เป็นผ้ามัดหมี่สองทางคือ โดยมีการมัดย้อมทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน นับเป็นผ้าที่ชาวสุรินทร์ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งและเป็นเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่สุรินทร์โดยแท้ อีกทั้งยังเป็นลายผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นมรดกตกทอดมาหลายชั่วอายุคน

ผ้าละเป็ก ในจังหวัดสุรินทร์คนไทยเชื้อสายเขมร นิยมทำเป็นผ้านุ่งพื้นเมืองประเภท ยกดอกลายตารางสี่เหลี่ยม ใช้เส้นยืนหลายสี สีละ ๒ - ๔ เส้นเรียงสลับกันไปตามหน้ากว้างของ ผืนผ้า ทอ ๔ ตะกอ โดยยกทีละ ๒ ตะกอ ลักษณะผ้าเหมือนมีช่องสี่เหลี่ยมเป็นช่อง ๆ ดูผิวเผิน จะเห็นเป็นลายตาราง ดูใกล้ ๆ จะเห็นเป็นลายยกในเนื้อผ้า

ผ้าสะมอ เป็นผ้าของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรในบริเวณอีสานใต้ ได้แก่ บริเวณจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ เป็นผ้าในกลุ่มของผ้าลายอันลุน หรือผ้าลายตาราง ซึ่งใช้ไหมพุ่งและไหมยืนหลายสีแบบเดียวกัน ทอซัดกัน เกิดเป็นตาราง ผ้ดังกล่าวนิยมใช้ในกลุ่มหญิงสูงวัยใช้นุ่งอยู่บ้าน

ผ้าอันลุนซิม เป็นผ้าในกลุ่ม ผ้าลายอันลุนหรือผ้าลายตาราง เป็นผ้าของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรในบริเวณอีสานใต้ ได้แก่ บริเวณจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ซึ่งใช้ไหมพุ่งและไหมยืนหลายสีแบบเดียวกันทอซัดกัน เกิดเป็นตาราง ถ้ามีขนาดใหญ่เรียกว่า อันลุนธม ถ้าขนาดเล็กเรียกว่า ผ้ดังกล่าวนิยมใช้ในกลุ่มหญิงสูงวัยใช้นุ่งอยู่บ้าน

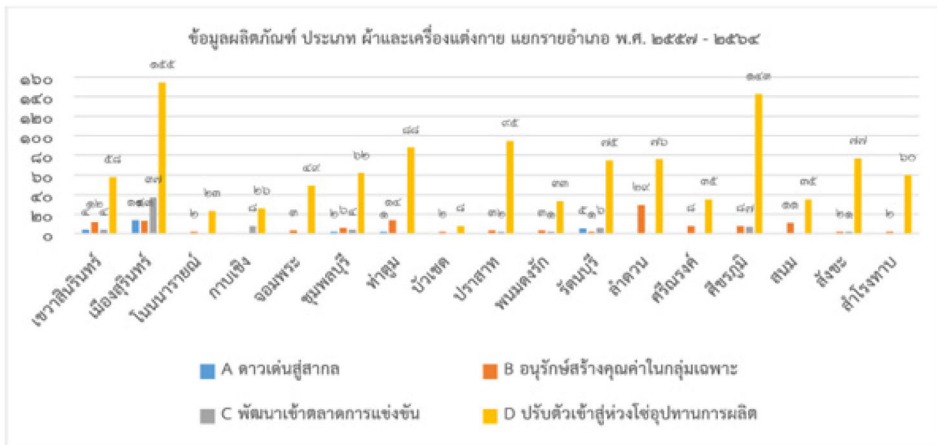

ผ้าทอลายขิด เป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน เป็นการทอผ้าที่ทอแบบ “เก็บขิด” หรือ “เก็บดอก” เหมือนผ้าที่มีการปักดอกการทอผ้าดอกนี้ชาวอีสานเรียกกันว่า “การทอผ้าเก็บขิด” ลวดลายของขิดแต่ละลายจะมีรูปแบบที่สวยงาม มีความมันวาว นูนลอยออกมาบนผืนผ้า ปัจจุบันยังคงมีการทอผ้าขิดในลุ่มวัฒนธรรมไทยยหรือส่วย เขมร ที่อยู่จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์

จากเอกลักษณ์ลายผ้าไทยของจังหวัดสุรินทร์ข้างต้น ทำให้เกิดทิศทางชัดเจนในการส่งเสริมภูมิปัญญาและอนุรักษ์ผ้าพื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์ จะเห็นได้จากการส่งเสริมจากภาครัฐ ในการพัฒนาอาชีพการทอผ้าให้กับชุมชนในช่วงที่เว้นว่างจากการทำเกษตร ซึ่งนำไปสู่อาชีพที่ทำให้เกิดรายได้ และนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่ม ทอผ้าไหม จะเห็นได้จากผลการสำรวจฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ โดย สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔ พบว่า มีกลุ่มผู้ประกอบการ ที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมกันเป็นกลุ่มและมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น ๗๒๓ กลุ่ม กระจายไปทุกอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภोजอมพระ อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน อำเภอสำโรงทาบ อำเภอบัวเขต อำเภอพนมดงรัก อำเภอศรีณรงค์ อำเภอเขวาสินรินทร์ และอำเภอโนนนารายณ์ (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. ๒๕๖๔)

นอกจากจะมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชนแล้ว ภาครัฐยังคงส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐาน ดังนี้ ๑. เครื่องหมายรับรองตรานกยูงพระราชทาน (Royal Peacock Logo) เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพมาตรฐานทั่วไปหรือสมัครใจสำหรับผ้าไหมไทยที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญลักษณ์ตรานกยูงไทยให้เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมไทย ๒. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมผ้าไหมไทยมาตรฐาน เลขที่ มอก. ๑๗๙-๒๕๑๙ เป็นมาตรฐานทั่วไป (สมัครใจ) ที่ประกาศโดยกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายมาตรฐานรับรองผ้าไหมสำหรับผ้าไหมที่ส่งออกของสมาคมไหมไทย และคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทย ๓. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นมาตรฐานสมัครใจที่จัดทำโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า สมอำเภอ ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนด้านมาตรฐานและการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) และนำไปสู่ การสนับสนุนโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP Product Champion : OPC) และจัดระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ออกเป็น ๕ ระดับ (๑ - ๕ ดาว) จากรัฐบาลเพื่อคัดสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน หรือมีศักยภาพในการส่งออกต่อไป (กรมหม่อนไหม. ๒๕๕๗ : ๘, ๔๔, ๔๘)

จากการจัดมาตรฐานดังกล่าว พบว่า ในจังหวัดสุรินทร์มีกลุ่มทอผ้าคุณภาพดีระดับ ๕ ดาว อาทิเช่น ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ตำบลสวาย กลุ่มทอผ้าไหมบ้านพะนางรัตน์ ตำบลเมืองที่ และกลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ตำบลตาอ้อ ในเขตอำเภอเขวาสินรินทร์ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม ตำบลเขวาสินรินทร์ และกลุ่มทอผ้าไหม ตำบลตาถูก ในเขตอำเภอสำโรงทาบ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวภูยก ตำบลสำโรงทาบ ในเขตอำเภอสังขะ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ตำบลกระเทียม และกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกระชาย ตำบลทับทัน ในเขตอำเภอพนมดงรัก ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ตำบลโคกกลาง เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าจังหวัดสุรินทร์มีลวดลายผ้าไหมทอมือที่มีสีสันสวยงาม และกระบวนการผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนนำไปสู่การมีอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ของจังหวัดสุรินทร์ (เมธีวดี พยัฒประโคน และ คณะ. ๒๕๕๙ : ๙๕ - ๙๖) นอกจากนี้ในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) ซึ่งจัดโดยกรมการพัฒนาชุมชน โดยการสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ OTOP ได้มีโอกาสพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถส่งออกได้ (Exportable) โดยมีความแกร่งของตราผลิตภัณฑ์ (Brand Equity) จนนำไปสู่การพัฒนา OTOP ให้มีความชัดเจนเฉพาะกลุ่ม (Segmentation) ดังนี้ กลุ่ม A ดาวเด่นสู่สากล : สินค้ามีคุณภาพราคาสูงและผลิตได้ปริมาณมาก กลุ่ม B อนุรักษ์สร้างคุณค่าในกลุ่มเฉพาะ : สินค้ามีคุณภาพราคาสูงและผลิตในปริมาณน้อยเพื่อสนองลูกค้าเฉพาะราย กลุ่ม C พัฒนาเข้าตลาดการแข่งขัน : สินค้ามีคุณภาพ/ ราคาต่ำและผลิตได้ปริมาณมาก และกลุ่ม D ปรับตัวเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานการผลิต : สินค้ามีคุณภาพ/ ราคาต่ำ และผลิตได้ปริมาณน้อย สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (๒๕๕๘) โดยสำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน (๒๕๖๔) ได้จัดทำข้อมูลสรุปผลิตภัณฑ์ทั้งประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔ ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ข้อมูลสรุปผลิตภัณฑ์ทั้งประเทศ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔

จากภาพที่ ๑ จะเห็นว่าส่วนใหญ่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย จะอยู่ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์กลุ่ม D ซึ่งเป็นเป็นกลุ่มที่ต้องปรับตัวเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานการผลิต โดยสินค้าจะมีคุณภาพ หรือมีราคาต่ำ และผลิตได้ปริมาณน้อย อย่างไรก็ตามถือว่ามีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สูงผ่านโครงการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของทางภาครัฐและเอกชน สำหรับลายผ้าไหมที่จดทะเบียนขอมาตรฐาน ดังนี้ ลายหางกระรอก ลายราชวัต ลายหวาน ลายโสด ลายโสดโบราณ ลายโสดจะคลึง ลายโสดมัดหมี่ ลายดอกแก้วสี่ธรรมชาติ ลายขัด ลายทอยดอก ลายเรือประยุกต์ ลายปุม ลายตะขอ ลายมะเขือ ลายหมี่ขอ ลายเชิงแดงลูกแก้ว ลายมัดหมี่โสด ลายมัดหมี่ข้อ ลายมัดหมี่ชั้น ลายหมี่ประยุกต์ ลายมัดหมี่พื้นเมือง ลายมัดหมี่ยกดอกในตัวผ้า ลายมัดหมี่ลายเชิง ลายโบราณ ลายโสดเปราะ ลายไทย ลายกาญจนา ลายดอกดารารัตน์ ลายดอกมะเขือ ลายตลีสัยบ๊อต ลายระย้ากษัตริย์ ลายราชวัตร ลายลูกแก้วพวงผกาหน้านาง ลายลูกแก้วสลับลาย ลายสร้า ลายสร้างสรรค์ ลายอันลนเซียม ลายอาโสด ลายพญานาค ลายยกขีดเผ่า ลายยกดอก ลายยกดอก (ลายพริกไทย) ลายยกดอกพิบูล ๒๔ ตะกอก ลายยกดอกย้อมมะเกลือ ลายเม็ดมะยม ลายแก้วสุริยะนิมิตมงคล ลายโคมหลวง ลายใบโพธิ์ ลายกันหอยสี่ธรรมชาติ ลายดอกมะลิ ลายดาวล้อมเดือน ลายผกาสมิต ลายพานพุ่ม ลายลีลาวดี ลายเกล็ดเต่า ลายโบราณ ประเดา (หวาย) ลายโบราณละเบิก ลายโสร่ง ลายโสรประอะ ลายกันหอย ลายกันเกราดอกรัก ลายกันแยง ลายขัดอัมปรม ลายคอกหมู ลายคุณนายตื่นสาย ลายขึ้นไกว ลายดอกแก้ว ลายดอกแก้ว ย้อม ลายดอกพิบูล ลายดอกรัก ลายตาถูก ลายถ้วยสี่ชมพู ลายนากเกี้ยว ลายน้ำไหล ลายปราสาททอง ลายผ้าเหยียบ ลายพระเทพ ลายพิบูล ลายพื้นเมือง ลายยอดถั่วมัดหมี่ ลายระเบิก ลายรังผึ้ง ลายรัตนบุรี ลายรี้ว ลายลูกแก้ว ลายสก็อต ลายสมอ ลายสร้างสรรค์ ลายอันลนเซียม ลายอัมพรม ลายอันลนเซียม ลายอันลนเซียมมีเชิง ลายปราสาทตาเมือน ลายนกยูง เป็นต้น

อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์สู่ผ้าไหมทอมือ

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า ฉันคือใคร ซึ่งจะเกิดจากการปฏิบัติสร้างสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา (ทินวงษ์ รักอิสสระกุล และ ธัญญธร อินทร์ท่าผาง. ๒๕๕๔ : ๔๘ - ๔๙) โดยอัตลักษณ์สามารถนำมาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นได้ ดังในงานวิจัยของ ประทับใจ สุวรรณธาดา และ ศักดิ์ชาย สิกขา (๒๕๖๑ : ๑๔๒ - ๑๕๒) ได้ค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยพบอัตลักษณ์วัฒนธรรมบ้านเชียง จากเครื่องปั้นดินเผา อัตลักษณ์วัฒนธรรมศรีโคตรบูรณ-ล้านช้าง จากพระธาตุพนม ชาติพันธุ์ผู้ไทย ชาติพันธุ์ไทดำ ผ่านเครื่องแต่งกาย อัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น จากหน้ากากผีตาโชน หน้ากากผีขนน้ำ พญานาค หรือต้นชะโนด เป็นต้น ซึ่งการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นสามารถถอดอัตลักษณ์ได้จากลวดลายที่ปรากฏบนวัตถุ สถานที่ และการร่างลายเส้นจากภาพถ่ายจากสิ่งของที่บ่งบอกว่าเป็นอัตลักษณ์นั้น นอกจากนี้ในการศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผ้าไหมแพรวา ให้เป็นสินค้าของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวในงานวิจัยของ ศรัญญา ละม่อมสาย และ บุญยสฤฎ์ อเนกสุข

(๒๕๖๑ : ๗ - ๘) กล่าวว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ สามารถให้ความสำคัญกับภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติ ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ซึ่งเป็นการให้คุณค่า มูลค่า และความหมาย โดยนำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญ จากนั้นยังสามารถนำมาเป็นข้อกำหนดในการเลือกวัตถุดิบ กรรมวิธีการผลิต ตลอดจนออกแบบลวดลาย สี สัน และรูปแบบของผลิตภัณฑ์

จังหวัดสุรินทร์มีอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นมาแต่สมัยโบราณ เนื่องจากเป็นเมืองโบราณมีประวัติความเป็นมาหลายร้อยปี ตั้งแต่ยุคการอพยพย้ายถิ่นฐาน จนกระทั่งการมาตั้งรกราก สร้างบ้านสร้างเมืองตั้งขึ้นแต่ละท้องถิ่นจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่โดดเด่น จนกระทั่งมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและการเป็นที่ตั้งของชุมชนในสมัยโบราณ ทำให้เกิด แหล่งชุมชนโบราณทางตอนเหนือ ตอนกลาง และตอนใต้ของจังหวัดสุรินทร์ อีกทั้งยังมีกลุ่มชาติพันธุ์หลัก ๓ กลุ่ม คือ เขมร ลาว และกวย ทำให้ส่งผลต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการมีลวดลายผ้าที่โดดเด่น จนนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน จนขึ้นทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์มาขายอันเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและสากล

อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์หลายชุมชนที่ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างผลิตภัณฑ์ ขาดผู้นำในการขับเคลื่อน หรือเป็นศูนย์กลางในการรวมชุมชนให้เข้มแข็ง ขาดการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชนอย่างทั่วถึง สำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในระดับจังหวัดมีหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ส่วนราชการอิสระ ส่วนราชการระดับอำเภอ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น และถึงแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง แต่พบว่ายังมีอีกหลายชุมชนที่ไม่ได้รับการพัฒนา

ตัวอย่างการส่งเสริมและพัฒนาลวดลายผ้าไหมทอมือที่มีอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นของตำบลโคกสะอาด อำเภอปราสาท ดังภาพที่ ๒ ลายประจำตำบลลากลากกระบือ อำเภอปราสาท ดังภาพที่ ๓ และลายประยุกต์จากต้นสนเดิมให้เข้าสมัยนิยม ดังภาพที่ ๔

ภาพที่ ๒ : ลายนาคน้อย ย้อมสีธรรมชาติ ลายประจำตำบลโคกสะอาด อำเภอปราสาท

จากภาพที่ ๒ มีแนวความคิดในการออกแบบคือ ลายขนาดเล็กน้อย เกิดจากเรื่องเล่าของบ้านโคกเสาร์ ตำบลโคกสะอาด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ที่มีความเชื่อว่า มีลูกพญานาคมาเกิดในหนองน้ำของหมู่บ้าน สร้างความอุดมสมบูรณ์ สุขความเจริญให้กับหมู่บ้าน จึงเกิดประเพณีสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหนองน้ำโบราณแห่งนี้เป็นต้นมา ทางผู้ออกแบบลวดลายจึงใช้ลายศรีแทนการเคารพสักการะพญานาคน้อย

ภาพที่ ๓ : ลายกาบกระบือ ย้อมสีธรรมชาติ ลายประจำตำบลกาบกระบือ อำเภอปราสาท

จากภาพที่ ๓ มีแนวความคิดในการออกแบบคือ ลายกาบกระบือ เนื่องจากสมัยก่อนหมู่บ้านกาบกระบือแร้นแค้นมาก เพาะปลูกเลี้ยงสัตว์กันลำบาก จึงมีการนำกระบือมาใช้รับประทานแทนอาหารปกติ โดยนำกระบือมาเชือดในหนองน้ำโบราณของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า กาบกระบือ ในการออกแบบลายนี้ใช้กระบือมาออกแบบร่วมกับพืชพันธุ์ธัญญาหาร แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ยุคหลังของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๔ : ลายต้นสน ย้อมสีธรรมชาติ ลายประยุกต์จากต้นสนเดิมให้เข้าสมัยนิยม

จากภาพที่ ๔ มีแนวความคิดในการออกแบบ คือ ลายต้นสน เป็นการประยุกต์มาจากลายต้นสนแบบโบราณ เพื่อให้ปรับประยุกต์มาใช้ได้ในปัจจุบัน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ โดยลดทอนรายละเอียดการมัดลายให้ง่ายมากขึ้น

การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือจากอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์

การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือจากอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันจะนิยมออกแบบและส่งเสริมให้ผู้ผลิตผ้าไหมมีการออกแบบลวดลายที่มีความร่วมสมัย เน้นการคิดลายที่เก็บข้อมูลความนิยมในผ้าไหมทอมือจากผู้บริโภคให้มากที่สุดแล้วมาออกแบบลายเป็นของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใคร ใช้ความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลักในการออกแบบเพื่อสร้างกลุ่มใหม่ ๆ ส่งเสริมการขายโดยกลุ่มผู้ผลิตเป็นคนขายเองไม่พึ่งพ่อค้าคนกลาง ส่งเสริมการคิดต้นทุน ส่งเสริมการขายด้วยตัวของผู้ผลิตสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการส่งเสริมการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือที่ยั่งยืน (แพรวารุจิณรงค์, ๒๕๖๕) ดังนั้นการออกแบบลวดลายจึงสามารถออกแบบลวดลายตามบริบทของชุมชนได้ เช่นในงานวิจัยของ ทศนียา นิลฤทธิ์ และคณะ (๒๕๖๓ : H๕๔๕ - H๕๔๙) ได้ออกแบบลวดลายของตำบลโพโนโก อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีแนวความคิดจาก การใช้ชื่อต้นไม้ที่ชื่อโพโนโกเป็นตัวหลักในการออกแบบ ซึ่งโพโนโก เป็นต้นไม้ประจำตำบล ที่เกิดขึ้นทั่วไป และโพโนโกคือดินที่สูงขึ้นแล้วมีหนองน้ำล้อมรอบดินนั้น เมื่อออกแบบตัวหลักแล้วจึงได้นำดอกโพโนโกมาออกแบบลวดลายประกอบ ซึ่งการออกแบบมัดหมี่สามารถร่างเป็นลวดลายที่ต่างกันหลายแบบ จากนั้นสามารถนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกแบบที่เหมาะสมพร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จึงได้นำไปมัดลายและจัดทำเป็นต้นแบบต่อไป สำหรับองค์ประกอบมูลฐานในการออกแบบ ประกอบด้วย ๑. จุด (Dot) ๒. เส้น (Line) ๓. รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form) ๔. แสงและเงา (Light and Shade) ๕. ช่องว่าง (Space) ๖. สี (Color) ๗. ลักษณะพื้นผิว (Texture) ๘. ทิศทางและการเคลื่อนไหว (Direction and Movement) ๙. เอกภาพและความกลมกลืน (Unity and Harmony) ๑๐. ความสมดุล (Balance) ๑๑. ความแตกต่าง (Contrast) ในขณะทำงานวิจัยของ เกษราภรณ์ สุพรรณฝ้าย และคณะ (๒๕๖๐ : ๑๒๙ - ๑๓๐) ได้ศึกษาจิตรกรรมร่วมสมัยจากลวดลายสีเส้นผ้าไหมทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้พบความสัมพันธ์ในลวดลายและสีเส้นของผ้าไหมที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น สีเส้น รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิวที่สื่อความรู้สึกจากการมองเห็นที่แตกต่างกันในการรับรู้ความงามของทัศนียภาพ ภูมิณีเวศในท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

จะเห็นได้ว่าส่วนสำคัญของการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือจากอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์นอกจากจะคำนึงถึงการอนุรักษ์และสืบสานความเป็นอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นแล้วยังจำเป็นต้องออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือตามองค์ประกอบของการออกแบบและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชน สามารถขายสินค้าได้ด้วยตัวเองเพราะเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนของตน และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

แนวโน้มการตลาดผ้าไหมทอมือสู่การท่องเที่ยวอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น

ตลาดผ้าไทยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเนื่องจากคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติให้สวมใส่ผ้าไทยสัปดาห์ละ ๒ วัน เป็นวาระแห่งชาติ ทำให้ตลาดผ้าไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐๐ (ศิรินทิพย์ พิศวง. ๒๕๖๔ : ๓๐) ประกอบกับ “ผ้าลายขอเจ้าฟ้าสิริวัฒนภักดิ์” ในโครงการ “สืบสาร อนุรักษ์ศิลป์ผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน” ที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสิริวัฒนภักดิ์ นาริรัตนราชกัญญา ทรงวางแนวทางให้ชาวบ้านต่อยอดผลิตภัณฑ์เดิม เพื่อเพิ่มมูลค่า ช่วยกระตุ้นให้ผ้าไทยเจริญเติบโตแม้จะเป็นช่วงสถานการณ์โควิด๑๙ (สุทธิพงษ์ จุลเจริญ. ๒๕๖๔) และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เน้นการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ อัตลักษณ์การผลิตผ้าไหมเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ การเชื่อมโยงนี้จะเป็นการเปิดประสบการณ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์สู่สายตานักท่องเที่ยว ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินโครงการ “ยกระดับการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสู่แหล่งท่องเที่ยว” โดยออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นทางสายไหมครบทุกภูมิภาค ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีเทคนิคการผลิตผ้าไหมที่แตกต่างกับตามอัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน (ลลิตา จิระนนท์ประวัตติ. ๒๕๖๔) จังหวัดสุรินทร์มีความโดดเด่น เรื่องการทอผ้าไหมที่แตกต่างกับตามชาติพันธุ์ แต่ละหมู่บ้านมีอัตลักษณ์ผ้าไหม อาหาร การแสดง ประเพณีที่ต่างกัน จังหวัดสุรินทร์จึงสามารถออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง เช่น เส้นทางกันตริม ผ้าไหมก็โบราณ บ้านหมื่นชัย อำเภอสังขะ เส้นทางผ้าไหมย้อมไม้ ๙ มงคล ตำบลจารพัต อำเภอศรีขรภูมิ ผ้าไหมยกทองโบราณ ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง ผ้าไหมลายตักแตน และระบำตักแตนหนึ่งเดียวในโลก บ้านโพธิ์ทอง อำเภอปราสาท ผ้าไหมย้อมมะเกลือ ปักด้วยเส้นไหม ของชาติพันธุ์กูย อำเภอสำโรงทาบ และตลาดผ้าไหมใต้ถุนเรือน ชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมือง ที่โดดเด่น เรื่องการบริหารจัดการกลุ่มที่ครบวงจร ทั้งโรงเรียนสอนทอผ้า และการจัดแสดงสินค้าเพื่อจำหน่าย ใต้ถุนเรือนทุกบ้าน ทั้งนี้จากการศึกษา การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอเมือง จ.สุรินทร์พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น มีทักษะด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าไหม และเทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และทำการตลาด การท่องเที่ยว และส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิถีชีวิตช่างทอ (ศิวพร พัดขมนันท์ และคณะ. ๒๕๖๔ : ๑๓๐) นอกจากนี้ การสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารการตลาด ประกอบด้วย เครื่องหมายการค้า กล่องบรรจุภัณฑ์ ป้ายสำหรับการแสดงรายละเอียดสินค้า ของกลุ่มทอผ้าไหม ถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวซื้อสินค้าในชุมชน เพื่อเป็นของฝาก (เนตรชนก คงทน พิริวิชญ์ คำเจริญ และ จิรพัฒน์ โทพล. ๒๕๖๑ : ๕๖)

เรขศิลป์เพื่อการสร้างแบรนด์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

เรขศิลป์ เป็นคำไทยที่ให้ความหมายแทน กราฟิกดีไซน์ (Graphic Design) ซึ่งหมายถึง การสร้างลักษณะ ส่วนประกอบภายนอกบรรจุภัณฑ์ที่จะสามารถสื่อสาร สื่อความหมาย ความเข้าใจ ที่จะส่งผลทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภคบริโภค (ทินวงษ์ รักษิณระกุล และ ธัญญธร อินทร์ท่าดวง (๒๕๕๔ : ๕๘) ซึ่งนักออกแบบจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับศาสตร์ด้านศิลปะ การออกแบบอื่น ๆ ด้วย (สร้อย ตั้งตรงสิทธิ์. ๒๕๖๓ : ๑๖๘) องค์ประกอบของการออกแบบเรขศิลป์ ประกอบด้วย เรื่องของการใช้สี การใช้ตัวอักษร และภาพประกอบ (พรวิธิธ แก้วชูศรี. ๒๕๖๐ : ๕๕) ส่วนประกอบของเรขศิลป์จะเน้นการสื่อความหมายของสินค้า ตราสินค้า ความเข้าใจในสินค้า ซึ่งในส่วนนี้สามารถส่งผลทำให้เกิดผลทางด้านความรู้สึกและจิตใจของผู้บริโภค (ยศพล พากักดี. ๒๕๖๒ : ๒๒๑) องค์ประกอบในการออกแบบเรขศิลป์สามารถสื่ออัตลักษณ์ที่ได้วิเคราะห์จากองค์ประกอบในการสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม ได้แก่ แนวทางการออกแบบวิเคราะห์ จากรูปแบบ การแต่งกาย รูปแบบการฟังดนตรี ลักษณะทางจิตวิทยา รูปแบบและวิถีชีวิตทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งการนำคำตอมมาใช้ในการกำหนดแนวทางการออกแบบเรขศิลป์นั้น สามารถทำได้โดยการพิจารณาจากลักษณะของเนื้อหาแล้วเลือกใช้แนวทางในการออกแบบเรขศิลป์ที่เหมาะสมกับเนื้อหานั้น ๆ (ปวงค์ บุญช่วย. ๒๕๕๗ : ๑๔)

แนวคิดในการออกแบบเรขศิลป์เพื่อการสร้างแบรนด์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างการรับรู้แบรนด์สินค้าชุมชน (Brand Awareness) ซึ่งการออกแบบเรขศิลป์จะต้องสื่อถึงความมีอัตลักษณ์ของชุมชน การจดจำภาพลักษณ์ ความประทับใจ หรือการสร้างการยอมรับให้กับผู้บริโภค นอกเหนือจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีการต่อการรับรู้แบรนด์สินค้าชุมชนแล้ว การออกแบบเรขศิลป์ยังเป็นตัวแทนการสื่อสารภาพรวมของแบรนด์สินค้าชุมชนอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การออกแบบเรขศิลป์ชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสตอ (นวิมกร โพธิสาร. ๒๕๖๔ : ๘) ซึ่งมีผลิตภัณฑ์หลัก ได้แก่ ผ้าไหมทอมือลวดลายโบราณและลวดลายประยุกต์ มีการเชื่อมโยงแนวความคิดลวดลายผ้าไหมที่มีอัตลักษณ์ของชุมชน การออกแบบเรขศิลป์ที่สื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เครื่องแต่งกาย ประวัติความเป็นมาของชุมชน ความเชื่อ และสิ่งที่ชุมชนมองเห็นร่วมกันว่าเป็นเอกภาพ และสามารถสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ตัวอย่างผลการออกแบบเรขศิลป์ ดังภาพที่ ๔

ภาพที่ ๕ : การออกแบบเรขศิลป์กลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านสตอ (ซ้าย) และการประยุกต์ใช้กับบรรจุภัณฑ์ (ขวา)

ที่มา : นวัตกรรม โปธิสาร (๒๕๖๔ : ๓๑)

จากภาพที่ ๔ องค์ประกอบของการออกแบบเรขศิลป์ กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสตอ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ภาพข้างสือต ซึ่งปัจจุบันคือชื่อหมู่บ้านสตอ จากการเล่าประวัติความเป็นมาของผู้นำชุมชนได้เล่าเรื่องในสมัยอดีตก่อนที่จะมีการก่อตั้งหมู่บ้านนี้มีของช่างอพยพมาที่นี่ มีช่างตัวผู้ไม่มีงาฆ่าตัวตายที่หมู่บ้าน จนกลายเป็นชื่อของหมู่บ้าน และเกิดการสังเคราะห์รูปแบบการออกแบบเรขศิลป์ให้มีรูปข้างสือต และชุดเครื่องแต่งตัวของช่างทอด้วยผ้าไหมลวดลายโบราณเฉพาะถิ่นของจังหวัดสุรินทร์ วงกลมรอบนอก สื่อถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันของคนในชุมชน ส่วนสีเขียวเหลืองเป็นสีประจำหมู่บ้าน สีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ และสีเหลือง หมายถึง ความรื่นเริงเบิกบานใจ

บทสรุป

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือที่อยู่บนฐานของอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์สู่การรับรู้ของผู้บริโภค โดยแสดงที่มาและความสำคัญของการออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือของชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ จะเห็นว่าชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มี การทอผ้าไหมที่มีเอกลักษณ์และมีการออกแบบลวดลายผ้าที่เกิดจากอัตลักษณ์ของชุมชนมากมาย และมีคุณภาพในการทอผ้าจนได้รับมาตรฐานเป็นยอมรับของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องให้ความสำคัญในการออกแบบลวดลายผ้าตามองค์ประกอบของการออกแบบและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการขยายตลาดของผ้าไหมทอมือไปสู่การท่องเที่ยวและการออกแบบเรขศิลป์เพื่อการรับรู้ลวดลายผ้าไหมทอมือซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยชุมชนจะต้องเปิดรับและเรียนรู้ไปพร้อมกับการอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้จะต้องนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนร่วมกัน

บรรณานุกรม

- กรมหม่อนไหม. (๒๕๕๗). **มาตรฐานหม่อนไหม**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. เกษราภรณ์ สุพรรณฝ้าย, คณินนิตย์ ไสยโสภณ, บุญยงค์ หมั่นดี. (๒๕๖๐). **จิตรกรรมร่วมสมัยจากลวดลายสีเส้นผ้าไหมทอมือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรจังหวัดสุรินทร์**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. ๑๙(๒) : ๑๒๙ - ๑๔๐.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๔๔). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุรินทร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทัศนียา นิลฤทธิ์, วันเฉลิม จันทร์ช่วงโชติ, สิริอนงค์ สมศรีสมาน. (๒๕๖๓). **การพัฒนาลวดลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ประจำตำบลโพนโก อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์**. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ "ราชชมงคลสุรินทร์ ครั้งที่ ๑๑". วันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓. H-๕๔๔ - H-๕๕๓. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- นวัตร โปธิสาร. (๒๕๖๔). **รายงานสรุปโครงการย่อยพัฒนาผ้าไหมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสตอ ในโครงการธนาคารออมสินกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- เนตรชนก คงทน, พีรวิชญ์ คำเจริญ, จิรพัฒน์ โทพล. (๒๕๖๑). **การสื่อสารการตลาดผ้าไหมอารยธรรมหอมและการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างภูมิค่าเพิ่มของชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา**. **วารสารชุมชนวิจัย**. ๑๒(๑) : ๕๖ - ๗๒.
- ประทับใจ สุวรรณธาดา และ ศักดิ์ชาย ลิกขา. (๒๕๖๑). **การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา : ในเขตพื้นที่ภาคอีสานตอนบน**. **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. ๙(๒) : ๑๓๗ - ๑๕๕.
- ปวรศักดิ์ บุญช่วย และวิไล อัสวเดชศักดิ์. (๒๕๕๗). **การออกแบบเรขศิลป์ของสิ่งพิมพ์สำหรับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยอีสเตอร์ในกรุงเทพมหานคร**. **วารสารวิชาการศิลปะกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ๑(๑) : ๑๔ - ๒๓.
- พรวิจิต แก้วชูศรี และอารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (๒๕๖๐). **การออกแบบเรขศิลป์สำหรับวงดนตรีร็อคของไทยโดยใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่**. **วารสารวิชาการศิลปะกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ๓(๒) : ๔๙ - ๖๐.
- เมธวีดี พยัมประโคน, พงษ์สิทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, นพดล อินทร์จันทร์, กิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์. (๒๕๕๙). **ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์**. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ**. ๑๘(๑) : ๙๔ - ๑๐๕.

ยศพล พากักดี, ยศระวี วายทองคำ, ศศิพรรณ บิลมานิชญ. (๒๕๖๒). บทบาทของเรขศิลป์
บนผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้าง:

กรณีศึกษา กาวซีเมนต์จระเข้. **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์**. ๑๘(๒) : ๒๑๙ – ๒๒๘.

รัตนเรขา มีพร้อม และ ทศนียา นิลฤทธิ. (๒๕๖๒). การออกแบบลวดลายมัดหมี่ไหม เพื่อนำไปสู่
การพัฒนาเป็นสินค้าแฟชั่น กรณีศึกษาลวดลายผ้าโฮลเปราะห่อ จังหวัดสุรินทร์. **วารสาร
สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ**. ๒๐(๒) : ๒๓ – ๓๔ .

ลลิตา จิระนนท์ประวัติ. (๒๕๖๔). **พาณิชย์ยกระดับการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสู่การท่องเที่ยว
อย่างต่อเนื่อง**. ค้นเมื่อ ๑ มกราคม ๒๕๖๕, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=๔๖๙๔๑๖๗๗๘.

ศรัณญา ละม่อมสาย และ บุญยสฤกษ์ อเนกสุข. (๒๕๖๑). "แพรวา" จาก "มรดกเชิงคุณค่า" สู่
"สินค้าวัฒนธรรม". **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่**.
๑๐(๒) : ๑ - ๓๔.

ศิรินทิพย์ พิศวง. (๒๕๖๔). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการโอท็อป เพื่อส่งเสริมเครือข่าย
องค์ความรู้ จังหวัดสุรินทร์. **วารสารชุมชนวิจัย**. ๑๕(๔) : ๒๘ – ๔๑.

ศิวาพร พยัคฆนันท์, อัครเดช สุพรรณฝ่าย, พรณิการ์ กงจักร, พุฒิพงษ์ รับจันทร์, อาภาพร บุญประสบ,
รุจิเรศ รุ่งสว่าง. (๒๕๖๔). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ
ตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. **วารสารธรรมศาสตร์**. ๔๐(๒) : ๑๓๐ - ๑๕๑.

สมบัติ สมัครสมาน, สุภัตรา วะยะลุน, สุรเชษฐ์ วรศรี, อภิชัย ไพรสินธุ์. (๒๕๖๓). การออกแบบลวดลาย
ผ้าไหมปุมโบราณแนวคิดสร้างสรรค์ จากศิลปกรรมขอมโบราณให้กับชุมชนกลุ่มผ้าไหมทอมือ
จังหวัดสุรินทร์. **วารสารวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**.
๑๓(๑) : ๖๒ – ๗๒.

สร้อย ตั้งตรงสิทธิ์ และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์. (๒๕๖๓). การออกแบบเรขศิลป์โดยใช้แนวคิดปฏุนิยม
สำหรับอัตลักษณ์ย่านสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ย่านเจริญกรุง. **วารสารวิชาการศิลปะกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ๗(๒) : ๑๖๔ – ๑๗๘.

สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (๒๕๕๘). **คู่มือการดำเนินงานผู้ผลิต ผู้ประกอบการ
OTOP**. ค้นเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔, จาก [http://www.oic.go.th/FILEWEB/
CABINFOCENTER๒/DRAWER๐๙๑/GENERAL/DATA๐๐๐๐/๐๐๐๐๐๑๘๓.PDF](http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER๒/DRAWER๐๙๑/GENERAL/DATA๐๐๐๐/๐๐๐๐๐๑๘๓.PDF)

สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (๒๕๖๔). **ฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์/ผู้ประกอบการ
๒๕๕๗ – ๒๕๖๔**. ค้นเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔, จาก [https://docs.google.com/
spreadsheets/d/๑๐๐๐๐tkgmJ๙IvjoHsECQE_rApKjm๙jYs๖/
edit#gid=๑๖๘๘๘๓๘๒๓๗](https://docs.google.com/spreadsheets/d/๑๐๐๐๐tkgmJ๙IvjoHsECQE_rApKjm๙jYs๖/edit#gid=๑๖๘๘๘๓๘๒๓๗)

สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (๒๕๖๔). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ทั้งประเทศ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔. ค้นเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔, จาก https://docs.google.com/spreadsheets/d/๑jUEN๒edJB๘xQAZVxse๐BZ๓xsqBIMCj๑q/edit?usp=drive_web&ouid=๑๑๕๗๖๘๓๐๐๒๑๐๘๖๖๐๑๘๗๕๒&rtpof=true.

สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม. (ม.ป.ป.). เอกลักษณ์ผ้าไทยในแต่ละภูมิภาค. ค้นเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔, จาก <https://qsds.go.th/silkcotton/knowledge.php>

สุทธิพงษ์ จุลเจริญ. (๒๕๖๔). ผ้าลายขอพระราชทาน ฯ น้ำพระทัยชุบชีวิตชาวบ้านยามวิกฤติเพิ่มรายได้ ต่อลมหายใจให้ชุมชน. ค้นเมื่อ ๑ มกราคม ๒๕๖๕, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_๒๘๖๙๗๑๐.

บุคลากรกรม

แพรวา รุจิณรงค์. (๒๕๖๕). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ ณ เติมเต็มสตูดิโอ ซอยลาดพร้าว ๑๕ เขตจตุจักร แขวงจอมพล จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

Isan Arts and Culture

๐๑ การออกแบบลวดลายผ้าไหมทอมือ จากอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ สู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ทัศนีย์ นิลากูญ
ฉัตรพร ไพโรจน์
พีรวัส อินทร์
ศรินทิพย์ พิเศษ
นวิธกร ไพโรจน์

๐๒ ะหัดวิดน้ำโบราณ
แหล่งการเรียนรู้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา : ทอดระหัดการก่อสร้าง
สุชาติ พิมพ์พันธ์

๐๓ ประเพณีสารทโหรี
บรรพบุรุษในประเทศไทย
ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป
จรินทร์ พิภพประไพ

๐๔ พระธาตุพนมจำลองในอีสาน
กับสัญลักษณ์แห่งอำนาจ
สยามเก่าและสยามใหม่
เกศินี ศรีวงศ์ษา

๐๕ การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์
ความเป็นไทยพุทธของกลุ่ม
ชาวออร์ังสยามในประเทศมาเลเซีย
: กรณิศกษา ณ วัดพุทธชยันตี กรุงเทพมหานคร
รพี ทัพภา

๐๖ การพำนความเชื่อทางศาสนา
กับการกลายเป็นสินค้าของวัด
ในสังคมไทย
: กรณิศกษา วัดบ้านสร้างเรือง
ตำบลหล่น้ำปล้อง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ
ธัญพวงศ์ สารรัตน์

๐๗ อูเปแต่มสินไซในอีสาน
สู่การสร้างสรรคินาฏยศิลป์ร่วมสมัย
ชุด เส็กสินไซ
ชัยรัช ทัพธานี
มนุศภัที เรืองเดช

๐๘ สัตย์วาจาเสียดาจับทะเล่ม
ปุณชรัสมิ์ วรทองกิจไพศาล
ศุทธิณี สบศรี

